

معرفی گل‌ها و گیاهان فضای سبز

اصفهان و منطقه مرکزی ایران

تألیف:

مهندس مریم حجتی

(کارشناس ارشد باغبانی سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان)

مهندس حمیدرضا اصلانی

(مدیر مراکز تحقیقاتی سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان)

سرشناسه	:	اصلانی، حمیدرضا، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	معرفی گل‌ها و گیاهان فضای سبز: (اصفهان و منطقه مرکزی ایران)/
مؤلفین	:	مریم حجتی، حمیدرضا اصلانی، [به سفارش] سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان .
مشخصات نشر	:	اصفهان: اندیشه گویا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۲۸۸ ص.: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	:	978-600-6836-02-7
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	گیاهان فضای سبز
شناسه افزوده	:	حجتی، مریم
شناسه افزوده	:	سازمان پارکها و فضای سبز اصفهان
رده بندی کنگره	:	SB۲۰۲/۲/الف۶۷ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی	:	۶۳۵/۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۰۳۳۱۶۶

عنوان: معرفی گل‌ها و گیاهان فضای سبز (اصفهان و منطقه مرکزی ایران)

تألیف: مهندس مریم حجتی، مهندس حمیدرضا اصلانی

به سفارش: سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان

مدیر تولید: مهندس داریوش فتحی سرپرست سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان

طراحی و اجرا: میثم ترابیان، علی ریاحی

نویت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۱

ناشر: اندیشه گویا

چاپ: ملاصدرا

تلفن: ۰۳۱۱-۲۶۷۴۰۰۰۰ **تلفن روابط عمومی:** ۰۳۱۱-۲۶۵۱۸۰۰۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸۶۰۰۶۸۳۶۰۲۷

حق چاپ برای سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان محفوظ است

فهرست مطالب

۶		مقدمه ۱
۸		مقدمه ۲
۹		پیشگفتار
۱۲		فصل ۱: انواع روش‌های تکثیر
۲۱		فصل ۲: درختان و درختچه‌های پهن برگ
۸۶		فصل ۳: درختان سوزنی برگ
۹۶		فصل ۴: گیاهان علفی دائمی
۱۳۹		فصل ۵: گیاهان فصلی
۲۷۳		فرهنگ اصطلاحات
۲۷۵		نمایه نام‌های فارسی
۲۸۰		نمایه نام‌های علمی
۲۸۶		فهرست گیاهان پوششی
۲۸۷		فهرست گیاهان بالارونده
۲۸۸		فهرست منابع

مقدمه ۱

شهرنشینی و تشدید روند مهاجرت به شهرها، انبوهی از جمعیت‌های انسانی را در محیط‌های محدودی متراکم ساخته و این مسأله سبب تشدید عوارض منفی توسعه شهری از جمله تشدید آلودگی هوا گردیده است. در این شرایط تنها با حفظ و توسعه فضای سبز متناسب با میزان توسعه جمعیت شهر، امکان زیست سالم فراهم می‌آید. فضای سبز شهری در زمره زیر ساخت‌های اجتماعی به شمار می‌آید و به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی جوامع مطرح است. در واقع فضای سبز از اساسی‌ترین عوامل پایداری حیات طبیعی در شهرنشینی نوین می‌باشد.

درختان و درختچه‌ها و گل‌های دائمی و فصلی از ارکان تشکیل دهنده فضای سبز می‌باشند که در این بین درختان و درختچه‌ها عناصر پایدار هستند از این رو در انتخاب گونه‌های سازگار با شرایط آب و هوایی و خاک هر منطقه باید دقت بیشتری به عمل آید.

متأسفانه با وجود تنوع گونه‌ای قابل ملاحظه‌ای که در کشور وجود دارد در اغلب شهرهای ایران، گونه‌های معدود و تقریباً مشابهی با کاربرد یکنواخت در فضای سبز به کار رفته‌اند و تنوع خاصی به چشم نمی‌خورد. شاید استفاده کمتر از گونه‌های متنوع به دلیل عدم شناخت کافی از ویژگی‌های گیاهان جدید و عدم دسترسی به مواد اولیه رویشی باشد. به هر حال به نظر می‌رسد وارد نمودن

گونه‌های جدید در هر منطقه با توجه به سازگاری آنها با شرایط مختلف، سبب کاهش هزینه‌های نگهداری فضای سبز به همراه تنوع و زیبایی بیشتر می‌گردد.

سازمان پارکها و فضای سبز به عنوان متولی فضای سبز شهری در راستای ارتقاء سطح آگاهی دست اندرکاران فضای سبز و نیز علاقه مندان به گیاهان زینتی، بخشی از فعالیتهای خود را به تدوین کتب تخصصی مرتبط با مقوله فضای سبز اختصاص داده است. کتاب حاضر که در برگرفته گیاهان فضای سبز با ذکر مشخصات، شرایط محیطی مورد نیاز، نوع کاربرد و روش تکثیر می‌باشد به کلیه کارشناسان و دوست داران گل و گیاه تقدیم می‌گردد.

مهندس محسن رنجبر
معاون خدمات شهری شهرداری اصفهان

مقدمه ۲

فضای سبز به عنوان یک ضرورت حیاتی و زیست محیطی و بخشی از سیمای فیزیکی شهر و جزئی لاینفک از زندگی انسان می باشد. با توجه به تمرکز و توسعه بی نظم صنایع آلاینده درون شهری و برون شهری در شهر اصفهان و توسعه بی رویه شهر و افزایش وسائل نقلیه و مواد آلاینده، افزایش فضای سبز در شهر اصفهان جهت تصفیه این هوای آلوده امری ضروری می باشد. این در حالی است که در گذشته‌های نه چندان دور، اصفهان دارای باغ‌های زیبا و وسیع بوده و اطراف آن پوشیده از گونه‌های متنوع گیاهی بوده است. عوامل ذکر شده ما را بر آن داشته است تا با پژوهش‌های علمی ضمن آگاهی از ارزش‌های حیاتی و زیست محیطی فضای سبز، ضرورت احداث، حفظ و نگهداری این سرمایه ملی را امری اجتناب ناپذیر بدانیم و ماور داشته باشیم وجود فضای سبز نه تنها در سالم زیستن مردم تاثیر مثبت دارد بلکه سرنوشت نسل‌های آینده نیز به برنامه ریزی صحیح و سرمایه‌گذاری امروز ما بستگی دارد.

با این هدف و در راستای بالا بردن دانش عمومی و آشنایی بیشتر علاقه‌مندان به گل و گیاه با انواع گیاهان رایج در فضای سبز، سازمان پارکها و فضای سبز این کتاب را به تمامی دوستداران طبیعت و فضای سبز تقدیم می‌نماید.

در پایان از زحمات بی شائبه جناب آقای دکتر سقائیان نژاد شهردار محترم اصفهان، جناب آقای مهندس رنجبر معاون محترم خدمات شهری شهرداری اصفهان و اعضاء محترم هیئت مدیره سازمان پارکها و فضای سبز در به ثمر رساندن این کتاب، تشکر و قدردانی می‌گردد.

داریوش فتحی

سرپرست سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان

پیشگفتار

کزین برتر اندیشه برنگذرد

به نام خداوند جان و خرد

سپاس پروردگار یکتا که توانایی و همت لازم جهت تهیه مطالب این کتاب را به ما ارزانی داشت. ایجاد و احداث باغ‌های گیاهشناسی و کلکسیون‌های گیاهی همواره مورد توجه دانش پژوهان و علاقه‌مندان به طبیعت بوده است و کمتر کشوری را می‌توان یافت که از این جاذبه علمی و گردشگری بی‌بهره باشد.

اصفهان با دارا بودن اقلیمی نیمه خشک در مرکز ایران زمین توانسته است خود را برازنده عنوان باغ شهر ایران نماید. این حقیقت ایجاب نمود تا در سال ۱۳۷۵ مجموعه‌ای با نام باغ گلها در این شهر تأسیس گردد.

این مجموعه علاوه بر دارا بودن گیاهان زیبا و فضای دلنشین شامل کلکسیون‌های مختلف گیاهی مانند کلکسیون گیاهان صخره دوست، گیاهان داروئی، سوزنی برگان، گل‌های پیازی، گیاهان پوششی و گونه‌های مختلف رز می باشد و بسیاری از نیازهای علمی کارشناسان و دانشجویان رشته‌های مختلف کشاورزی و علوم زیستی را بر آورده می‌نماید.

مسئلاً تاکنون کتب بسیاری در خصوص گیاهان فضای سبز منتشر شده است که در نوع خود ارزشمند هستند. با کسب اجازه از اساتید محترم که اولین دروس علوم کشاورزی و باغبانی را به ما آموختند در کتاب حاضر ضمن رعایت اصول علمی در خصوص شناسایی و معرفی گیاهان، سعی شده است با توجه به شرایط آب و هوایی و زراعی اصفهان، عادات رشد، زمان گلدهی، دوره گلدهی و سایر عکس العمل‌های

گیاهان نسبت به عوامل محیطی موجود مورد ارزیابی قرار گیرد. مطالب کتاب با توجه به نتایج و دستاوردهای پروژه های پژوهشی یا مشاهدات عینی و تجربه حاصل از سال های متمادی کار کارشناسی در عرصه های تولید، اجرایی و نگهداری فضای سبز که مسلماً نسبت به مطالب کتبی که صرفاً ترجمه محض رفرنس های خارجی هستند ارزش کاربردی بیشتری دارد به صورت خلاصه و به زبان ساده و سلیس بیان شده است تا شاید برای کارشناسان فضای سبز و علاقه مندان به گیاهان زینتی مفید واقع شود.

در این کتاب به معرفی حدود سیصد گونه از گونه های گیاهی موجود در باغ گله ها به تفکیک نوع گیاه در قالب چند بخش شامل درختان و درختچه های پهن برگ، درختان سوزنی برگ، گل های علفی دائمی و گل های فصلی پرداخته شده است ضمن آنکه قسمت اعظم گیاهان نامبرده در کتاب از گیاهان موجود در فضای سبز شهر اصفهان هستند. در واقع این کتاب اطلس مصوری از گیاهان فضای سبز شهر اصفهان است و گونه های نامبرده در آن قابل استفاده در اقسام های مشابه می باشند. همچنین به دلیل عدم آشنایی بسیاری از مردم با تقسیم بندی گیاهان فضای سبز و روش های تکثیر آنها بخش نخست کتاب به این مقوله اختصاص یافته است.

گیاهان این کتاب براساس الفبای فارسی معرفی شده اند و در کنار نام هر گیاه نام علمی و خانواده آن ذکر شده است. نام علمی از دو کلمه لاتین تشکیل شده که کلمه سمت چپ جنس و کلمه سمت راست گونه می باشد. نام علمی هر گیاه بین المللی می باشد بطوریکه هر گیاه در تمام دنیا با نام علمی خود شناخته می شود.

در صفحات پایانی کتاب نیز جهت سهولت در امر جستجوی گیاهان، فهرست الفبایی اسامی فارسی گیاهان، فهرست الفبایی اسامی علمی و فهرست الفبایی گیاهان پوششی و بالارونده ضمیمه گردیده است.

در پایان از رهموده‌های جناب آقای مهندس رنجبر رئیس محترم هیأت مدیره و اعضای محترم هیأت مدیره سازمان و نیز از حمایت‌های بی‌دریغ جناب آقای مهندس داریوش فتحی سرپرست محترم سازمان و همکاری مستمر و صمیمانه جناب آقای مهندس میثم ترابیان مدیر محترم روابط عمومی سازمان جهت چاپ و نشر این کتاب تشکر و قدردانی می‌گردد.

همچنین از جناب آقای دکتر نعمت‌اله اعتمادی، جناب آقای دکتر ولی‌اله مظفریان و جناب آقای مهندس مجید برخوردار به خاطر مساعدت و یاری در شناسایی برخی از گونه‌های گیاهی سپاسگزاری می‌شود.

مریم حجتی و حمیدرضا اصلانی

زمستان ۹۱

فصل ۱: انواع روش‌های تکثیر

با وجود آنکه مبحث تولید گیاهان زینتی مستلزم ارائه حداقل یک کتاب کامل همراه با تصاویر و معرفی امکانات و انواع و نیز بسترهای کاشت می‌باشد، در این کتاب سعی شده است اشاره‌ای گذرا به این مبحث بشود. ضمن آنکه قبل از آن به بیان تعاریفی از تقسیم‌بندی گیاهان زینتی پرداخته می‌شود. **درخت:** گیاه دائمی و جوی که عموماً دارای یک تنه و ارتفاع بیش از ۵ متر می‌باشد.

درختچه: گیاه دائمی و جوی که عموماً دارای چند تنه و ارتفاع کمتر از ۵ متر می‌باشد.

گیاه یکساله: گیاه علفی که از زمان کاشت بذر تا پایان دوره گلدهی کمتر از یک سال طول می‌کشد و پس از آن عمر گیاه پایان می‌یابد.

گیاه علفی دائمی: گیاه علفی و چند ساله که پس از پایان دوره گلدهی تا چند سال به حیات خود ادامه می‌دهد. در واقع در این گیاهان ریشه و یا سایر اندام زیرزمینی گیاه در زیر خاک باقی می‌ماند و هر سال در زمان مشخص اندام‌های هوایی شامل ساقه و برگ ظاهر می‌شوند و گلدهی صورت می‌گیرد.

در این گیاهان باید هر سال پس از پایان دوره گلدهی، اندام‌های هوایی خشک شده گیاه را از قسمت پائین گیاه قطع کرد. این عمل در برخی از گیاهان مانند آکیناسه، لیک نیس، مریم‌گلی، بومادران و ختمی سبب گلدهی مجدد به هنگام خنک شدن هوا در اوائل پائیز می‌گردد.

همچنین برخی از گیاهان دائمی مانند مارگریت، کروپسیس و بومادران پس از قطع اندام‌های هوایی خشک شده قادر به حفظ سبزیگی بوته در فصل زمستان هستند.